

## Pallars Jussà – Resum del PLA ESTRATÈGIC DE SENDERISME DE L'ALT PIRINEU I ARAN (Desembre 2006)

---

### INTRODUCCIÓ

#### **El senderisme entès com una activitat i un producte turístic.**

Emmarcar el senderisme en el sector turístic vol dir, primer de tot, fer-ho en una activitat econòmica amb capacitat per generar negoci. Això requereix integrar i coordinar una infraestructura (senders) amb uns serveis (allotjament, restauració, empreses d'activitat, comerç, etc.), i no d'una manera aleatòria o a l'atzar sinó d'una manera intencionada i amb voluntat de gestió.

Perquè aquesta activitat, a més d'emmarcar-se en el sector turístic, sigui competitiva com a activitat econòmica caldrà complir uns requisits:

1. Satisfer les necessitats de la demanda.
2. Satisfer les expectatives de la demanda.
3. Aconseguir un volum de negoci suficient per fer sustentable la pròpia activitat econòmica.

#### **Necessitats i Expectatives de la demanda**

Si recorrem a les poques investigacions que existeixen a casa nostra i a altres investigacions portades a terme en països estrangers es poden confirmar les hipòtesis sobre les que se sustentaran aquest pla estratègic:

1. LA DEMANDA: El client de senderisme a més de ser cada dia més nombrós, és també més divers. El turisme de senderisme acull des de persones que durant les seves vacances aprofiten per caminar i fer passejades a persones que l'activitat de caminar és el motiu principal de les seves vacances, dels viatges individuals als viatges amb grup, utilitzant agències de viatge o programant-se un mateix les vacances, de persones que caminen soles a persones que ho fan en grup, amb la família, amb la parella o amb els amics, de persones que volen caminar una estona a persones que caminaran una mitjana de 8 hores diàries mentre durin les seves vacances. Així continuariem fins a l'infinit la descripció de perfils de senderistes i de segments i subsegments turístics.

**Un itinerari de dues hores, només respon a una ínfima part d'aquesta demanda.** És per tant necessari cercar una fórmula que permeti donar resposta a un ventall més ampli de la demanda..

2. LES EXPECTATIVES. Els estudis demostren que les expectatives d'una persona quan emprèn una activitat o un viatge de senderisme no tan sols fan referència a paràmetres directament vinculats a l'activitat (durada, desnivell, esforç, etc.), sinó també a **factors com el paisatge, el clima, la cultura i també l'accessibilitat.** La

senyalització o la interpretació intervenen en la creació, i per tant en la satisfacció –o no- d'aquestes expectatives.

Dels dos model actuals de gestió de senders, el Model basat en Itineraris i el **Model basat en una Xarxa de Camins senyalitzats**, els darrer model és el que més condicions disposa per:

- 1) emmarcar el senderisme com una activitat turística,
- 2) satisfer les necessitats i expectatives de la demanda, i
- 3) actuar com a suport al desenvolupament i consolidació d'un volum de negoci suficient per fer sustentable i rendible l'activitat econòmica.

### **Camins senyalitzats en xarxa**

Es marquen una selecció de camins, sobre el qual es dissenyaran els itineraris.

Tot i que existeixen diferents critèris que prioritzen la selecció d'uns camins per sobre d'altres, els criteris a tenir en compte són:

- 1) Interès o atractiu del camí per al trànsit no motoritzat i de lleure: camí rural no pavimentat, camí tradicional destinat al trànsit no motoritzat, camí històric, etc.
- 2) Connexió del camí amb recursos naturals, culturals, paisatgístics, integració paisatgística, etc.
- 3) Connexió del camí amb serveis turístics: allotjaments, restaurants, transports públics, etc.
- 4) Connexió del camí amb equipaments: museus, centres d'interpretació, aparcaments, transport públic, etc.
- 5) Coherència funcional de la xarxa: titularitat pública, cobertura territorial (xarxa jerarquitzada articulada partint de nodes emissors de demanda endògena i exògena, oportunitats d'intermodalitat, etc.).

L'operativitat de la xarxa requereix d'una correcta senyalització direccional (vertical), a fi que l'usuari pugui triar el seu recorregut al si de la xarxa, i una senyalització de seguiment (horitzontal), que confirmi a l'usuari que roman dins d'aquesta.

Una vegada seleccionats els camins i efectuada la senyalització, al responsable de la xarxa li caldrà mantenir en bon estat la infraestructura (els camins) i l'equipament (la senyalització), mentre la resta d'entitats (empreses, àrees de turisme, guies, museus, etc.) podran elaborar i recomanar itineraris o recorreguts.

## DIAGNOSI PALLARS JUSSÀ

### TURISME

Infraestructura turística o de serveis:

- comparant amb la mitja de la marca turística a la qual pertany la comarca, Pirineu-Prepirineu, observem com es tracta d'una comarca amb poca capacitat d'allotjament, especialment pel que fa càmpings i places hoteleres. També el nombre de places de turisme rural és inferior a la mitja de la marca, però en menor proporció.
- la major part de les places d'allotjament hoteler són de baixa categoria
- La major oferta de places hoteleres es concentra a Tremp (30% de les places), a la Torre de Capdella, i a la Pobla de Segur
- dels 14 municipis que formen la comarca, només tres han desenvolupat infraestructura de serveis turístic

Visitants:

- L'estacionalitat hi és molt marcada: el mes d'agost és quan s'enregistra un major nombre de consultes a les oficines de turisme, seguit a una distància considerable del mes de juliol i setembre. També augmenten les consultes durant les vacances de setmana santa.
- Al contrari del que passa en altres comarques de la mateixa marca turística, durant els mesos d'hivern el nombre de consultes és molt baix, i no augmenten ni tan sols durant les vacances de Nadal.

### **SENDERISME: principals agents promotors**

- **CONSELL COMARCAL:** *Camins del Jussà* es defineix com un projecte de recuperació dels camins antics de ferradura i altres camins històrics i tradicionals de la comarca del Pallars Jussà. Per a promocionar aquestes rutes s'editen fulletons de cadascuna d'elles en català, castellà, anglès i francès. Aquests es distribueixen a les diferents oficines de turisme i hotels i establiments de turisme rural de la comarca.  
En aquests fulletons es distingeixen tres tipus de dificultat de recorregut:
  - o nivell 1: passejades curtes, amb poc desnivell i sense dificultat. 4 rutes.
  - o nivell 2: caminades de distància i desnivell moderats que no superen els 14kms de llargada ni els 500m de desnivell. 7 rutes.
  - o nivell 3: excursions més exigents o bé perquè són més llargues o amb major desnivell o amb alguna dificultat concreta. 3 rutes.
- **VIES VERDES:** A la Vall Fosca hi ha un tram de 5km. que antigament recorria un tren entre l'Estany Gento i Espui, que està inclòs en el Programa Vías Verdes. S'hi indica "Transitable sin señalización ni mantenimiento, con posibles problemas de discontinuidad. Dificultad de recorrido: Media".  
El Patronat de Turisme de la Vall Fosca, però, no està conforme amb la inclusió d'aquest tram de via en el Programa Vías Verdes, ni amb el seu futur condicionament i senyalització. És per això que aquest ens està impulsant la seva exclusió del

programa, per tal de fer un carrilet turístic que vagi de l'Estany a Gento aprofitant les antigues vies.

- AJUNTAMENT DE TREMP: *Camins de la Terreta*: La Terreta és un espai natural de 8.000 Ha. que es troba al municipi de Tremp. Aquest territori pertany a l'ajuntament de Tremp i a diversos particulars i està gestionat en conveni amb la Fundació Territori i Paisatge. D'aquestes hectàrees, 600 pertanyen a l'espai PEIN de la Vall Alta de Serradell. Els camins de la Terreta són camins històrics (molts d'ells de ferradura) que connectaven diferents nuclis de població.

Del manteniment d'aquests camins se'n responsabilitza i se'n fa càrrec l'ajuntament. Alguns dels camins senyalitzats a la Terreta són:

1. Pas del Portús. Itinerari lineal de 2 hores de durada (2x2) i de dificultat mitja pensat per fer a peu. Permet realitzar una excursió per conèixer la Serra de Sant Gervàs.
2. El Pui de Lleràs. Itinerari lineal de 2,5 hores de durada (2,5x2) de poca dificultat.
3. Sapeira- Font de la Torre del Senyor.
4. Sender de la Terreta. Itinerari circular de 9kms. Es preveu la seva realització en 2,5h i compta amb un desnivell de 300m.

Tots els camins de la Terreta estan senyalitzats amb un punt groc com a senyalització horitzontal.

- FUNDACIÓ TERRITORI I PAISATGE: L'espai natural del *Congost de Mont-rebei* té una extensió de gairebé 600 Ha. la Fundació hi ha senyalitzat 4 itineraris.
- PARC NACIONAL D'AIGÜESTORTES: Els itineraris del Parc que transcorren pel Pallars Jussà són:
  - o La Canal de Pigolo. Itinerari lineal de dificultat baixa, un desnivell de 390m i 1h 30m de durada.
  - o La vall de l'estany Tort. Itinerari lineal de dificultat moderada, desnivell de 220m i 2h 15m de durada.
  - o Camí de l'estany de Saburó. Itinerari lineal de dificultat moderada, desnivell de 390m i durada aproximada de 2h.
  - o El camí de Rus. Itinerari lineal de dificultat moderada, desnivell de 450m i 3h 30m de durada.
  - o El camí del carrilet. Itinerari lineal de dificultat baixa, desnivell de 50m i 1h 30m de durada.
- FEDERACIÓ D'ENTITATS EXCURSIONISTES DE CATALUNYA (FEEC): Per aquesta comarca hi passen el GR-1 o Sender Transversal i el GR11-20. També el sender local Ruta dels Voltors

## **APROFITAMENT TURÍSTIC DELS SENDERS**

### Perfil majoritari dels visitants del Pallars Jussà

- Procedència: Barcelona i àrea metropolitana.

- Composició dels grups: famílies. Les famílies i els grups d'amics, són, segons els empresaris de la comarca, les dues tipologies de grups majoritaris.
- Afluència: molt estacional. La major part dels visitants es concentren durant els mesos d'agost, juliol i setembre, a més de la Setmana Santa.

#### Anàlisi de l'aprofitament turístic dels senders al Pallars Jussà

Podem dir que des del punt de vista de producte les possibilitats que ofereix aquesta comarca per fer senderisme són gairebé de manera exclusiva la realització d'itineraris.

La major part es localitzen al terme municipal de Tremp i a la Vall Fosca. Els agents proveïdors són diversos: d'una banda hi ha ajuntaments (el de Tremp i Torre de Capdella) i de l'altra la Fundació Territori i Paisatge. En ambdues poblacions l'oferta d'allotjament és considerable si tenim en compte la poca oferta general existent a la comarca.

En general podem dir que es tracta **de propostes lineals o circulars amb una durada que es està al voltant de les 2 hores**. Això determina que es tracta de propostes destinades a un públic que desitja fer una passejada o una excursió durant la seva estada a la comarca.

Els MOTIUS que fan que actualment el senderisme actui com oferta complementària són:

- 1) **CARACTERÍSTIQUES DE L'OFERTA: És difícil que un públic de mitja i/o llarga distància motivat pel senderisme (motiu principal del viatge) es desplaci a una destinació que proposa "ofertes" de dues hores caminant.**
- 2) **ATRACTIU: Moltes de les propostes són d'anada i tornada pel mateix recorregut.** Aquest fet redueix considerablement l'atractiu que pugui tenir l'itinerari.
- 3) **GESTIÓ: A la comarca, cada itinerari té la seva pròpia senyalització i característiques específiques. Això fa que es percebi com a propostes independents.** A més no existeix cap fulletó on es recullin totes les ofertes que s'ofereixen.

Totes aquestes condicions fan que el senderisme es posicioni a la comarca, tant des del punt de vista de l'oferta com de la demanda, només com una oferta complementària, a la vegada que condiona i minimitzen l'atractiu del territori per a la captació de nous clients.

## ESTRATÈGIES A SEGUIR

... Una vegada seleccionats els camins i efectuada la senyalització, al responsable de la xarxa li caldrà mantenir en bon estat la infraestructura (els camins) i l'equipament (la senyalització), mentre la resta d'entitats (empreses, àrees de turisme, guies, museus, etc.) podran elaborar i recomanar itineraris o recorreguts. Tal i com s'esdevé amb una xarxa de carreteres, aquests itineraris no cal senyalitzar-los sobre el terreny amb una senyalització específica, sinó que pot bastar un planell, un prospecte o un tríptic explicatiu...

La creació d'un itinerari no té a veure només amb marcar una ruta, la importància és molt elevada i sol anar acompanyada d'un treball acurat d'interpretació i valorització, a més de disposar d'equipaments propis (museus, centres d'interpretació, etc.).

### **Estratègia 1: Organitzar la gestió del senderisme**

- Consensuar l'adopció d'un únic model de gestió dels senders
- Determinar i consensuar la organització, les competències i procediments per a la gestió del senderisme a l'Alt Pirineu i Aran

### **Estratègia 2: Crear la xarxa de camins senyalitzats per a l'activitat pedestre a l'Alt Pirineu i Aran**

- Completar els inventaris de camins existents. Pla d'actuació de camins. Incorporar els camins inventariats a l'Inventari municipal de béns. Ordenança de camins municipal.
- Inventari de recursos. Inventari d'equipaments. Inventari de serveis.
- Elaboració del mapa de mobilitat. Pla d'Actuació de Camins.
- Estratègia per a la creació de la xarxa de camins senyalitzats per a l'activitat pedestre.
- Execució de la xarxa

### **Estratègia 3: Creació, promoció i comercialització de productes**

- Sensibilització
- Formació
- Creació de productes: Creació de prod. /itineraris, autoritzant el seu marcatge. Creació de prod. /itineraris, sense marcatge.
- Pla de Màrketig del Senderisme

### **Estratègia 4: Dotar de competitivitat la destinació turística**

- Millorar la competitivitat de l'allotjament
- Vetllar per l'atractiu i ordenació del territori

Tot i la formació tant del sector públic com del sector privat sí que serà necessari dinamitzar aquests perquè tinguin una actitud activa i confeccionin els seus propis productes i habilitin els instruments necessaris per a comunicar-los.

Altres productes susceptibles de ser creats van des de jocs per a la mainada, propostes culturals i lúdiques tant des del sector públic com privat, per un o diversos dies d'estada, itineraris tematitzats (ornitològics, de fauna, geologia, etc.)